

PAŠTU NEBUS SIUNČIAMA

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJA

Valstybės biudžetinė įstaiga, Vilniaus g. 33, LT-01506 Vilnius, tel. (8 5) 266 1400,
faks. (8 5) 266 1402, el. p. ministerija@sam.lt, http://www.sam.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603472

Lietuvos Respublikos Seimo narei
gerb. A. Zuokienei

2010-07-24 Nr. 10-(11.1-193)-4846
į 2010-06-17 Nr. 182
2010-06-23 Nr. 62-3877

Kopija
Ministro Pirmininko tarnybai

DĖL ALKOHOLIO, TABAKO IR NARKOTIKŲ KONTROLĖS BEI SVEIKATOS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO

Vykdydami Lietuvos Respublikos Vyriausybės Ministro Pirmininko kanclerio 2010-06-23 pavedimą Nr. 62-3877, teikiame atsakymus į Jūsų 2010-06-17 rašte Nr. 182 keliamus klausimus.

Alkoholio ir tabako kontrolės politikos įgyvendinimo principų nuostatos įteisintos Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatyme (Žin., 1995, Nr. 44-1073; 2006, Nr. 127-4822) ir Lietuvos Respublikos tabako kontrolės įstatyme (Žin., 1996, Nr. 11-281; 2003, Nr. 117-5317). Minėtiems įstatymams įgyvendinti Lietuvoje galioja atitinkami teisės aktai, kurių yra daug, o jų įgyvendinimą vykdo ir kontroliuoja beveik visos ministerijos, joms pavaldžios įstaigos, institucijos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Valstybės alkoholio kontrolės programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) 1999 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. 212 (Žin., 1999, Nr. 21-603) ir Valstybės tabako kontrolės programa, patvirtinta Vyriausybės 1998 m. liepos 30 d. nutarimu Nr. 954 (Žin., 1998, Nr. 69-2010) buvo parengtos pagal minėtų įstatymų nuostatas. Valstybės alkoholio kontrolės programos įgyvendinimą koordinuoja Sveikatos apsaugos ministerija bei Valstybinė tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Valstybės tabako kontrolės programos įgyvendinimą koordinuoja Sveikatos apsaugos ministerija.

Lietuvos Respublikos gyventojų sveikatos išsaugojimo ir kontrolės principai išdėstyti Lietuvos sveikatos programoje (Žin., 1998, Nr. 64-1842) ir Lietuvos nacionalinėje visuomenės sveikatos priežiūros 2006–2013 m. strategijoje (Žin., 2006, Nr. 70-2574). Už šiuose strateginiuose dokumentuose iškeltų tikslų įgyvendinimą yra atsakingos Vyriausybės ir savivaldos, švietimo, sveikatos, socialinio, vidaus reikalų sektoriaus organizacijos pagal kompetenciją įgyvendindamos valstybines, tarpinstitucines, lokalias sveikatos programas ir pati visuomenė – per nevyriausybinę organizacijų vykdomą veiklą.

Lietuvos sveikatos programos tikslas – iki 2010 metų sumažinti alkoholio vartojimą 25 proc., rūkymo paplitimą 10 proc. – įgyvendintas iš dalies – alkoholinių gėrimų suvartojimas pradėjo mažėti nuo 2008 m., rūkymo paplitimo kitimo tendencijos rodo, kad vyrų rūkymas mažėja nuo 2006 m., moterų beveik nepakito

Tikime Laisve

1990 KOVO 11

(Statistikos departamento duomenys). 1998 metais vienam Lietuvos gyventojui tenkantis absoliutaus alkoholio kiekis buvo 9,5 litro, 2008 metais – 11,2 litro (2007 m. – 11,3 litro), 2009 m. – 10,6 litro absoliutaus etilo spirito. 1998 m. kasdien rūkė 49 procentai, 2000 m. – net 52 procentai, 2006 m. – 43 procentai, 2008 m. – 39 procentai 20–64 metų amžiaus vyrų. Kasdien rūkančių moterų (20–64 m amžiaus) skaičius 1998 m. buvo 13 procentų, 2000 m. – 16 procentų, 2006 m. – 15 procentų, 2008 m. – 14 procentų. Metusiųjų rūkyti skaičius nuo 1994 m. iki 2008 m. padidėjo: vyrų nuo 12 iki 19 procentų, moterų – nuo 3 iki 8 procentų.

Valstybinio psichikos sveikatos centro duomenimis 2009 m. beveik trečdaliu sumažėjo sergamumas alkoholinėmis psichozėmis (2008 m. sudarė 36,1 atvejų 100 000 gyventojų, o 2009 m. – 25,0).

Nors Lietuvos sveikatos programos tikslas – sumažinti alkoholio vartojimą 25 proc. nuo 1998 metų ribos – nebus pasiektas, tačiau pozityvūs pokyčiai leidžia tikėtis, kad toliau diegiant mokslu pagrįstas efektyvias alkoholio kontrolės priemones galima pasiekti gerų rezultatų ir ženkliai pagerinti Lietuvos gyventojų sveikatą.

Jau 2007 m. liepos 10 d. Sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-589 „Dėl darbo grupės Valstybės alkoholio kontrolės programai peržiūrėti sudarymo“ buvo sudaryta tarpžinybinė darbo grupė Valstybės alkoholio kontrolės programai peržiūrėti ir iki 2007 m. gruodžio 3 d. parengti jos įgyvendinimo priemonių planą 2008–2011 m. 2007 m. alkoholio kontrolės situaciją įvertino Nacionalinė sveikatos taryba, kuri alkoholio kontrolės programos vertinimui skirtame posėdyje ir metiniame pranešime Seimui konstatavo, kad Valstybės alkoholio kontrolės programoje bei Alkoholio kontrolės įstatyme numatytas pagrindinis tikslas – mažinti alkoholio vartojimą ir su tuo susijusią žalą – nėra įgyvendintas. Pabrėžta, kad šalyje vykdoma alkoholio politika iš esmės prieštarauja alkoholio kontrolės teisės aktų nuostatose numatytiems uždaviniams, t. y. vykdoma politika ne mažina, bet didina alkoholio vartojimą, sunkina su tuo susijusias pasekmes. Posėdyje akcentuota, kad nepaisant to, kad pagrindiniais alkoholio kontrolės programos vykdytojais yra paskirtos Sveikatos apsaugos ministerija ir Valstybės tabako ir alkoholio kontrolės tarnyba, rengiant ir priimant sprendimus dėl Alkoholio kontrolės įstatymo dominuojantį vaidmenį vaidina Ūkio ministerija. Pabrėžta, kad svarstant Alkoholio kontrolės įstatymo pataisas, pagrindiniu komitetu Seime dažniausiai skiriamas ne Sveikatos reikalų, o Ekonomikos komitetas.

Sveikatos apsaugos ministerija parengė ir įgyvendino Blaivybės metų programą (toliau – Programa), patvirtintą Vyriausybės 2008 m. sausio 9 d. nutarimu Nr. 19 (Žin., 2008, Nr. 8-277), kuri buvo skirta Blaivybės metų idėjoms įprasminti ir skleisti, teigiamam požiūriui į blaivybę formuoti, sveikos gyvensenos nuostatomis stiprinti. Siekiant užtikrinti sėkmingą Programos priemonių įgyvendinimą, Sveikatos apsaugos ministro 2008 m. vasario 28 d. įsakymu „Dėl Blaivybės metų programos priemonių atsakingų vykdytojų sąrašo patvirtinimo“ buvo patvirtintas atsakingų vykdytojų sąrašas. Programai įgyvendinti skirta 500 tūkst. litų. Blaivybės metais buvo padidintas akcizas alkoholiniams gėrimams, o metų pabaigoje buvo priimtos įstatymo pataisos, kurios įtvirtino prekybos alkoholiniais gėrimais laiko apribojimus nuo 2009 metų. Buvo panaikintos mokesčių lengvatos smulkiesiems alaus gamintojams, o metų pradžioje dar kartą padidintas akcizas alkoholiniams gėrimams, įskaitant sidrą. Buvo numatyta nuo 2010 metų uždrausti alkoholinių gėrimų prekybą kioskuose. Blaivybės metai tapo katalizatoriumi, kuris suaktyvino nevyriausybinę organizacijų judėjimą, prie kurio prisijungė ne tik tradiciškai blaivybės idėjas propaguojančios, bet ir kitose srityse dirbančios organizacijos. 2008 metų lapkričio mėnesį buvo įsteigta Baltijos šalių tabako ir alkoholio kontrolės koalicija, suvienijusi Estijos, Latvijos ir Lietuvos nevyriausybinę organizacijas, dirbančias tabako ir alkoholio kontrolės srityje. 2008 metais į valstybės biudžetą iš alkoholinių gėrimų akcizų buvo surinkta 54,3 mln. litų (5,2 proc.) daugiau nei 2007 metais, nors alkoholinių gėrimų buvo parduota 7,6 proc. mažiau. 2008 metais buvo sugriežtinta atsakomybė už vairavimą išgėrus. Buvo ne tik padidintos piniginės baudos už vairavimą išgėrus, bet ir buvo pradėtos konfiskuoti transporto priemonės bei taikomas administracinis areštas. Nuo 0,4 iki 0,2 promilių buvo sumažinta leistina alkoholio koncentracija kraujyje pradedantiems vairuotojams. Visos Blaivybės metais taikytos priemonės davė neabejotinų rezultatų. 2008 metai tapo lūžio

metais, kuomet pirmą kartą po Lietuvos sveikatos programos priėmimo sumažėjo alkoholinių gėrimų suvartojimas.

Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2007 m. kovo 15 d. potvarkiu Nr. 97 „Dėl darbo grupės sudarymo“ buvo sudaryta darbo grupė, kuriai pavesta patikslinti Alkoholio kontrolės įstatymo nuostatas taip, kad būtų sprendžiamos Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus R. Valentukevičiaus 2007 m. sausio 9 d. pažymoje Nr. 4D-2006/01-1070 „Dėl kontrolieriaus iniciatyva pradėto tyrimo“ išdėstytos problemos, susijusios su alkoholinių gėrimų vartojimu bei jų pasiūla. Dėl alkoholio verslo atstovų spaudimo šios grupės parengtas Alkoholio kontrolės įstatymo 3, 18, 22, 26, 28, 29 ir 34 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymo svarstymas Vyriausybėje buvo nutrauktas – Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2007 m. spalio 10 d. potvarkiu Nr. 378 „Dėl darbo grupės sudarymo“ buvo sudaryta kita darbo grupė problemoms, „susijusioms su nesaikingu alkoholio vartojimu, išnagrinėti ir pasiūlymams dėl jų kompleksinio sprendimo pateikti“. Minėta darbo grupė nepritarė Sveikatos apsaugos ministerijos pasiūlymams išbraukti vieną iš Alkoholio kontrolės įstatymo 3 straipsniu įteisintų valstybės alkoholio kontrolės politikos principų – „skatinti juridinius asmenis, kurie verčiasi alkoholio verslu, prisidėti įgyvendinant valstybės alkoholio kontrolės politiką“. Taip pat buvo atmestas pasiūlymas „reglamentuojant santykius, susijusius su alkoholio produktų gamyba, prekyba, laikymu, gabenimu, įvežimu, importu, eksportu, vartojimu, reklama, rėmimu, pirmenybę teikti visuomenės sveikatai“.

Valstybinis psichikos sveikatos centras pagal kompetenciją atlieka alkoholizmo ir kitų priklausomybės ligų epidemiologinius tyrimus, koordinuoja ir vykdo taikamuosius mokslo darbus, rengia su tuo susijusias programas, kaupia ir analizuoja informaciją apie šalyje vykdomus psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo prevencijos projektus ir programas.

Valstybinis psichikos sveikatos centras įgyvendino šias Valstybės alkoholio kontrolės programos, patvirtintos Vyriausybės 1999 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. 212 (Žin., 1999, Nr.21-603), priemones:

2007 m. įgyvendinant 4 priemonę „Atlikti alkoholio vartojimo įtakos sveikatai, nusikalstamumui ir teisėtvarkos pažeidimams tyrimus“, atliktas alkoholio reklamos intensyvumo bei gyventojų požiūrio į alkoholio reklamą tyrimas. Tyrimui panaudota 1000, 0 Lt. Vykde Kauno medicinos universiteto Biomediciniųjų tyrimų institutas kartu su UAB „RAIT“ ir TSN GALLUP. Tyrimo rezultatai pristatyti Valstybinio psichikos sveikatos centro organizuotoje konferencijoje „Ar reklama turi įtakos alkoholio vartojimui“, vykusioje 2007 m. gruodžio 17 d., ir paskelbti Sveikatos apsaugos ministerijos interneto puslapyje www.sam.lt, Valstybinio psichikos sveikatos centro interneto puslapyje www.vpsc.lt. Atliktas Žalingo alkoholio vartojimo ypatumų ir jo įtakos visuomenės sveikatai tyrimas. Tyrimui panaudota 39, 0 tūkst. Lt. Įgyvendinant 29 priemonę „Rengti seminarus, konferencijas, informacinę medžiagą alkoholio prevencijos klausimais“, parengtas ir išleistas 14 000 egz. tiražu leidinys „Alkoholis ir nėštumas“, skirtas nėščioms moterims, moterims planuojančioms ir kol kas neplanuojančioms turėti vaikų, supažindinti su alkoholio įtaka vaisiui ar kūdikiui ir pačios moters organizmui nėštumo metu. Panaudota 50,0 tūkst. Lt. Leidinys išplatintas sveikatos priežiūros įstaigose, psichikos sveikatos centruose, savivaldybių Civilinės metrikacijos skyriuose ir kt. Sukurtas informacinis dokumentinis filmas paaugliams ir jaunimui apie alkoholio žalą „Alkoholis „veža“!“ Panaudota 22,0 tūkst. Lt. Filmą išleistas 1000 egz. tiražu kompiuterinėje laikmenoje (CD) (panaudota 6,8 tūkst. Lt). Filmą pristatytas Valstybinio psichikos sveikatos centro organizuotos konferencijos „Ar reklama turi įtakos alkoholio vartojimui“, vykusios 2007 m. gruodžio 17 d. Vilniuje, metu. Panaudota 10,0 tūkst. Lt. Konferencija skirta Seimo, savivaldybių, ministerijų ir ministerijai pavaldžių įstaigų darbuotojams, nevyriausybinių organizacijų, žiniasklaidos priemonių atstovams. Organizuota informacijos apie konferenciją ir jos rezultatus sklaida žiniasklaidos priemonėse.

2008 m. įgyvendinant 4 priemonę „Atlikti alkoholio vartojimo įtakos sveikatai, nusikalstamumui ir teisėtvarkos pažeidimams tyrimus“, buvo organizuotas ir atliktas Lietuvos gyventojų nuostatų į alkoholio vartojimą tyrimas. Tyrimą vykdė UAB „RAIT“ ir Valstybinio psichikos sveikatos centro specialistai pagal Lietuvai adaptuotą Suomijos nacionalinio socialinių ir

sveikatos mokslinių tyrimų ir plėtros centro (STAKES) metodiką. Tyrimui atlikti skirta 30,0 tūkst. Lt. Įgyvendinant 29 priemonę „Rengti seminarus, konferencijas, informacinę medžiagą alkoholio prevencijos klausimais“, 3 933 egz. tiražu perleistas 2007 m. parengtas ir išleistas leidinys „Alkoholis ir nėštumas“. Organizuotas leidinio platinimas sveikatos priežiūros įstaigose, psichikos sveikatos centruose, ginekologijos klinikose bei kitose įstaigose, mokslo švietimo įstaigose ir kt., skirta 30,0 tūkst. Lt. 2009 metų sausio mėn. parengtas ir išleistas leidinys apie alkoholio poveikį jauno žmogaus organizmui ir psichikai „Mąstytk blaiviai“, skirtas 18–35 metų jaunimui. Leidinys skirtas sveikatos, švietimo įstaigoms. Panaudota 11,0 tūkst. Lt. Parengtos ir išleistos videofilmo „Alkoholis veža!?", išleisto 2007 m. Valstybės alkoholio kontrolės programos lėšomis, naudojimo paskaitoms apie alkoholio žalą visuomenei rekomendacijos ir videofilmas 300 egz. tiražu perleistas kompiuterinėje laikmenoje (CD) (panaudota 6,0 tūkst. Lt). Videofilmai rekomenduojami Visuomenės sveikatos centrų, švietimo sistemos darbuotojams (socialiniams pedagogams, psichologams), kurie organizuoja renginius ir skaito paskaitas, skirtas alkoholio vartojimo prevencijai.

2009 m. įgyvendinant 29 priemonę „Rengti seminarus, konferencijas, informacinę medžiagą alkoholio vartojimo prevencijos klausimais“, parengti straipsniai visuomenei ir specialistams, dirbantiems psichoaktyviųjų medžiagų prevencijos srityje: „Probleminio alkoholio vartojimo nustatymas“, „Šeima ir alkoholis“, „Standartinio alkoholio vieneto apskaičiavimas“, „Anoniminių alkoholikų grupių svarba sprendžiant alkoholizmo problemą“, plakatas „Žalingo alkoholio poveikis sveikatai“. Informaciniai leidiniai paskelbti Valstybinio psichikos sveikatos centro tinklalapyje www.vpsc.lt. Lėšų neskirta.

Įgyvendintos šios Valstybės tabako kontrolės programos įgyvendinimo 2007–2010 metų priemonių plano, patvirtinto 2007 m. spalio 17 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 1117 „Dėl Valstybės tabako kontrolės programos įgyvendinimo 2007–2010 metų priemonių plano patvirtinimo“ (Žin., 2007 Nr.111-4544), priemonės:

2007 m. įgyvendinant 4.1.2 priemonę „Organizuoti kampaniją, skirtą Tarptautinei nerūkymo dienai“, surengta Tarptautinės nerūkymo dienos kampanija Anykščių m. A. Baranausko vidurinėje mokykloje (dalyvavo Anykščių Antano Vienuolio gimnazijos, Anykščių Jono Biliūno gimnazijos bei Troškūnų Kazio Inčiūros vidurinės mokyklos, Kavarsko vidurinės mokyklos 9 klasių moksleiviai). Šiai dienai paminėti vyko paskaita-diskusija „Rūkymo žala jaunam organizmui“, moksleiviai išsakė savo nuomonę šiuo klausimu. Išleisti 2 rūšių lankstinukai – „Rūkyti – nemadinga“ ir „Pasyvaus rūkymo pavojus“ (po 4500 egz. kiekvienas) – bei tušinukai „Tarptautinė nerūkymo diena“ (279 tiražu) ir išplatinti moksleiviams renginio metu. Parengtas ir išplatintas Valstybinio psichikos sveikatos centro informacinis pranešimas „Lapkričio 15-oji – Tarptautinė nerūkymo diena“, dalyvauta tiesioginėje „Žinių“ radijo laidoje, skirtoje Tarptautinei nerūkymo dienai (5,0 tūkst. Lt). Įgyvendinant 4.1.5 priemonę, Valstybinis psichikos sveikatos centras kartu su Kauno jaunimo narkologijos pagalbos centru organizavo 8 val. trukmės mokymų kursą, skirtą konsultuojantiems metančiuosius rūkyti. Mokymo kursas skirtas psichikos sveikatos, priklausomybės ligų centrų, visuomenės sveikatos biurų, visuomenės sveikatos ugdymo centrų bei ugdymo įstaigų specialistams (bendruomenės slaugytojams, visuomenės sveikatos specialistams, socialiniams pedagogams ir psichologams). Dalyvavo 51 specialistas (5,0 tūkst. Lt).

2008 m. įgyvendinant 3.1.1 priemonę, 2008 m. birželio mėn. buvo paskelbtas projektų konkursas pagal Valstybinio psichikos sveikatos centro direktoriaus 2008 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. 1V-14 „Dėl Nerūkymo propagavimo žiniasklaidos priemonėmis projektų atrankos konkurso organizavimo 2008 metais nuostatų patvirtinimo“ patvirtintus nuostatus. Pateikti 4 projektai. Projektus 2008-07-01 vertino Projektų konkurso vertinimo komisija, sudaryta Valstybinio psichikos sveikatos centro direktoriaus 2008 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. 1V-19. Konkursą laimėjo: UAB „Medikų žinios“ projektas „Sveika visuomenė“, UAB „MTV Networks Baltic“ projektas „Rūkymas smirda“, Šiaulių visuomenės sveikatos ugdymo centro projektas „Nerūkyk, verčiau sportuok!“. Įgyvendindama projektą „Sveika visuomenė“, UAB „Medikų žinios“ savitraštyje „Lietuvos sveikata“ paskelbė akciją „Garsūs gydytojai prieš rūkymą!“ 2008 m. spalio–lapkričio mėn. buvo

publikuoti 8 savaitiniai straipsniai. Įgyvendinant 3.1.2 priemonę Valstybinis psichikos sveikatos centras kartu su Kauno medicinos universiteto visuomenės sveikatos studentų draugija ir kampanija „HELP – už gyvenimą be tabako“ Kaune Karmelitų bažnyčios aikštelėje prie Akropolio organizavo renginį „Diena be tabako“, renginio tikslas – atkreipti jaunimo dėmesį į šį žalojantį įprotį. Renginio metu studentai stengėsi bendraamžiams pademonstruoti rūkymo žalą, paraginti rūkančiuosius mesti rūkyti, parodyti gyvenimo be tabako privalumus, o įgyvendindami 3.1.3 priemonę, organizavo nacionalinį konkursą „Nerūkanti klasė“ (toliau – Konkursą), kuris skirtas aštuntųjų klasių moksleiviams iš 10 apskričių ugdymo įstaigų. Konkurso tikslas – pagerinti moksleivių ir specialistų žinias apie tabako poveikį sveikatai, formuoti teisingas nuostatas rūkymo atžvilgiu, padėti rūkantiesiems mesti rūkyti ir sveikiau gyventi. Apskirtyse nugalėjusioms ir patekusioms į nacionalinį konkurso finalą klasėms buvo parengta ir išleista konkurso dalyviams skirta atributika: plakatai, puodeliai, pažymėjimai klasių koordinatoriams. Įgyvendinant 3.1.4 priemonę, organizuotas Moterų ir merginų rūkymo prevencijos projektų atrankos konkursas, kuriam pateikta 11 projektų. Konkurso nugalėtojais paskelbti ir 2008 m. liepos – gruodžio mėn. įgyvendinti 3 Moterų ir merginų rūkymo prevencijos projektai: Telšių moterų bendrijos „Akvalina“ projektas „Rūkymo prevencija Telšių miesto studentėms“, Lazdijų rajono savivaldybės Šeštokų vidurinės mokyklos projektas „Ir nuo manęs priklauso ateitis“, Marijampolės profesinio rengimo centro projektas „Gyvenkime be dūmų“. Įgyvendinant 4.1.5 priemonę, organizuoti treji mokymo kursai tema „Pagalba metantiems rūkyti“ (Kaune, Klaipėdoje ir Panevėžyje). Iš viso mokymo kursuose dalyvavo apie 100 specialistų. Įgyvendinant 6.1.3 priemonę, 2008 m. lapkričio 20 d. viešbučio „Best Western Vilnius“ konferencijų centre Valstybinis psichikos sveikatos centras, bendradarbiaudamas su Lietuvos Respublikos Seimo Sveikatos reikalų komitetu, Nacionaline sveikatos taryba, LR sveikatos apsaugos ministerija, Pasaulio sveikatos organizacijos biuru Lietuvoje, Lietuvos nacionaline alkoholio ir tabako kontrolės koalicija, organizavo tarptautinę konferenciją „Tabako ir alkoholio kontrolė – prioritetai Baltijos sveikatos politikoje“. Konferencijoje dalyvavo apie 150 LR Seimo narių, ministerijų, universitetų, valstybinių institucijų, įstaigų ir organizacijų, įgyvendinančių sveikatos politiką bei visuomeninių organizacijų, sveikatos priežiūros ir ugdymo specialistų, nevyriausybinių organizacijų narių atstovų. Pranešimus konferencijoje skaitė PSO Europos regiono biuro atstovai, Lietuvos ir Europos šalių mokslininkai bei ekspertai. Buvo pristatyta situacija alkoholio ir tabako kontrolės srityje bei kiti aktualūs jos politikos įgyvendinimo klausimai Europoje, Baltijos šalyse ir Lietuvoje. 2008 m. priemonėms buvo skirta 70 tūkst. Lt.

2009 m. įgyvendinant 3.1.2 priemonę „Organizuoti kampaniją Pasaulinei dienai be tabako paminėti“, parengtas ir išplatintas informacinis pranešimas, surengta spaudos konferencija, dalyvauta „Lietuvos ryto“ televizijos rengtame Pasaulio dienai be tabako skirtame reportaže, tiesioginėje Lietuvos televizijos žinių laidoje, projekto HELP – už gyvenimą be tabako renginyje. Visoje Lietuvoje organizuota vienos dienos akcija „Gimiau nerūkanti(-s)!“ Įgyvendinant 4.1.2 priemonę „Organizuoti kampaniją, skirtą Tarptautinei nerūkymo dienai“, parengtas informacinis pranešimas, teiktos konsultacijos norintiems mesti rūkyti telefonu ir elektroniniu paštu. Dalyvauta „Žinių“ radijo laidoje, skirtoje Tarptautinei nerūkymo dienai paminėti, dalyvauta LNK televizijos laidoje „Būkime sveiki“ apie metimą rūkyti ir rūkymo prevenciją, Radiocentro laidoje „Po keturių“ tema „Metimas rūkyti“. Rengta medžiaga straipsniams apie rūkymo prevenciją „Dovanokime gyvenimą be cigaretės“ dienraščiuose „Lietuvos rytas“, „Vilniaus diena“, pateikta medžiaga straipsniui „Daugiabučių laiptinės – (ne) legalios rūkyklos“ internetinėje svetainėje „Delfi“ (2009-12-21). Skaitytas pranešimas seminare, skirtame savivaldybių visuomenės sveikatos biurams „Tabako vartojimo prevencija“. 2009 m. Valstybės tabako kontrolės programos priemonėms įgyvendinti lėšų nebuvo skirta.

Šiais metais, pažymint Pasaulio dieną be tabako, pagrindinis dėmesys skirtas moterų rūkymo kontrolei. Išleistas Valstybinio psichikos sveikatos centro informacinis biuletenis „Nėra sveikatos be psichikos sveikatos“, informuojantis apie moterų rūkymo paplitimo keliamas problemas. Kartu su Kauno jaunimo narkologijos pagalbos centru suorganizuotos dvi nacionalinio lygmens akcijos: „Gimiau nerūkantis“ ir „Gėlė vietoj cigaretės“.

Lietuvos sveikatos programos (Žin., 1998, Nr. 64-1842) vienas iš siekiamų tikslų - iki 2010 m. sumažinti narkotikų paklausą 70 proc., o narkotikų pasiūlą 80 proc. Narkotikų kontrolės departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės specialistų nuomone, pasirinkti minėto tikslo pasiekimo vertinimo rodikliai yra subjektyvūs, bendrinio pobūdžio, nekonkretūs ir aiškiai nepamatuojami. Lietuvos sveikatos programoje nėra įvardinta, kokia buvo narkotikų paklausa ir pasiūla programos patvirtinimo metu, kaip šie du rodikliai buvo išmatuoti ar apskaičiuoti, taip pat 1998 m. nebuvo vykdoma organizuota narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo ir jo padarinių stebėseną, todėl objektyviai įvertinti ar bus 2010 m. pasiekti Lietuvos sveikatos programoje nustatyti minėto tikslo įgyvendinimo rezultatai nėra galimybių.

Valstybinio psichikos sveikatos centro duomenimis ligotumas priklausomybe nuo narkotinių medžiagų augo (1999 m. - 83,3/100000 gyventojų, 2009 m. - 178,3/100000 gyventojų), tačiau pažymėtina, kad per 10 metų žymiai pagerėjo sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumas ir įvairovė asmenims, priklausomiems nuo narkotinių medžiagų. Siekiant mažinti narkotinių medžiagų paklausą ir pasiūlą buvo įgyvendinamos Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos programos 2004-2008 m. priemonės. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministras 2008 m. gruodžio 31 d. įsakymu Nr. V-1288 „Dėl 2009-2012 metų Priklausomybės ligų gydymo programos patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr.4-108, 2009, Nr. 20-803) patvirtino 2009-2012 metų Priklausomybės ligų gydymo programą.

Atkreipiame dėmesį, kad šiuo metu Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2010 m. balandžio 23 d. sprendimu Nr. SV-S-670 sudaryta darbo grupė dėl Seimo nutarimo „Dėl Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2009-2016 metų programos patvirtinimo“ projekto (toliau – Programos projektas) tobulinimo. Programos projektas parengtas ir tobulinamas įvertinus tai, kad pasibaigus Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2004-2008 metų programos, patvirtintos Seimo 2004 m. balandžio 8 d. nutarimu Nr. IX-2110 (Žin., 2004, Nr. 58-2041) įgyvendinimui, nebus užtikrintas narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos priemonių įgyvendinimo tęstinumas bei neįgyvendintos Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo nuostatos, nurodančios, kad Narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos programa yra viena iš svarbiausių ilgalaikių valstybinių saugumo stiprinimo programų bei atsižvelgiant į Europos Sąjungos 2005-2012 metų kovos su narkotikais strategiją.

Narkotinių ir psichotropinių medžiagų, narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių), alkoholio ir tabako kontrolės koncepciją (toliau – koncepcija) Vyriausybei parengti pasiūlė Seimo Sveikatos reikalų komitetas 2009 m. gruodžio 4 d. savo išvadose „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo papildymo 70¹ straipsniu ir 70 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto (XIP-1285)“. Kartu buvo siūloma parengti ir pateikti patikslintus teisės aktų, susijusių su Valstybinės tabako ir alkoholio kontrolės tarnybos bei Narkotikų kontrolės departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės reorganizavimu, projektus. Šiems siūlymams pritarta Seimo 2010 m. vasario 11 d. posėdžio protokolu Nr. SPP-175. Sveikatos apsaugos ministerija, vykdydama Ministro Pirmininko kanclerio 2010-02-22 pavedimą Nr. 8-1013, inicijavo tarpinstitucinės bei ekspertinės darbo grupės, skirtos koncepcijai parengti, sudarymą. Vyriausybė, atsižvelgdama į Valstybės valdymo tobulinimo komisijos (Saulėlydžio komisijos), sudarytos Vyriausybės 2009 m. sausio 28 d. nutarimu Nr. 50 (Žin., 2009, Nr. 13-514), suformuotas nuostatas ir dėl labai riboto laiko, skirto minėtų įstatymų pakeitimų projektams parengti, koncepcijos rengimą atidėjo.

Norime atkreipti dėmesį, kad vadovaudamasi Vyriausybės 2009 m. vasario 25 d. nutarimo Nr. 189 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008–2012 m. programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ (Žin., 2009, Nr. 90-3874) 1326 punktu, Sveikatos apsaugos, Ūkio, Švietimo ir mokslo ministerijos 2010 m. III ketvirtį turi parengti Alkoholio ir tabako prieinamumo ir vartojimo mažinimo programą (toliau – Programa). Sveikatos apsaugos ministerija, apibendrinusi Europos Komisijos, įvairių žinybų, Seimo narių, nevyriausybinių organizacijų pasiūlymus, parengė Programos įgyvendinimo 2012–2015 metų priemonių plano projektą.

Informuojame, kad Pasaulio sveikatos organizacijos Tabako kontrolės pagrindų konvenciją (toliau – PSO TKPK) Lietuvos Respublika ratifikavo 2004 m. rugsėjo 28 d. (Žin., 2004, Nr. 1512 – 5529). PSO TKPK įsigaliojo 2005 m. vasario 27 d. ir yra privaloma vykdyti visoms ją ratifikavusioms šalims narėms. 2010 m. gegužės 26 d. Seime vyko Nacionalinės sveikatos tarybos konferencija „Lietuvos tabako kontrolės politika. PSO Tabako konvencijai penkeri metai“. Jos Rezoliucijoje pateikti pasiūlymai Seimui, Vyriausybei ir atskiroms ministerijoms dėl tabako kontrolės politikos įgyvendinimo gerinimo.

Sveikatos apsaugos ministras

Raimondas Šukys